

VERLOOP VAN HET TEELTSEIZOEN “VOEDERGEWASSEN 2007”

Gert Van de Ven
Landbouwcentrum voor Voedergewassen

Dirk Coomans, Geert Rombouts
Vlaamse overheid, Departement Landbouw en Visserij – Afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling

Zeer zachte winter en uitzonderlijk droog en warm in april

Nat en te warm...in deze woorden kunnen de eerste drie maanden van 2007 samengevat worden. Op een enkele winterprik na lagen de temperaturen steeds te hoog voor de tijd van het jaar. Qua neerslag werden de min of meer droge periodes afgewisseld met periodes van zeer veel regen. Slechts op percelen grasland met een goede afwatering kon men rond 20 februari drijfmest uitrijden.

Tot half maart bleef het eerder wisselvallig maar vanaf 20 maart werd het droger en een 10-tal dagen later kregen we zelfs temperaturen die richting 20°C gingen. Deze weersverandering was meer dan welkom. De veldwerkzaamheden konden volop van start gaan. Eind maart strooide men volop meststoffen op het grasland en kon men op de akkers die voldoende bereikbaar waren reeds drijfmest voeren en een eerste grondbewerkingen uitvoeren. De droge weersomstandigheden zorgden ervoor dat alle veldwerkzaamheden zeer vlot en in goede omstandigheden konden uitgevoerd worden. Half april lagen heel wat maïsackers reeds zaaiklaar. Hier en daar waagde zich wel iemand om rond 10 april al maïs te zaaien. Rond 20 april kon men de maïsplanters volop op de velden zien. Waar het maïszaad in voldoende vochtige grond lag, kiemde het zaad snel en zag men na een week al de eerste plantjes verschijnen. Zaden die in droge grond lagen, kiemden echter niet. Hiervoor was het wachten op regen wat betekende dat deze plantjes ruim drie weken later opkwamen. Tweewassigheid en groeiachterstand in vergelijking met vlot opgekomen planten was een beeld dat op de meeste velden te zien was. Op één en hetzelfde veld stonden planten reeds in het 4 – 5 bladstadium; terwijl andere plantjes pas boven kwamen. Op dergelijke percelen vroeg de onkruidbestrijding bijzondere aandacht. Maïs die pas na 5 mei werd uitgezaaid kwam vlot op en kende geen tweewassigheid, maar komt zoals bekend niet meer in aanmerking voor topopbrengsten.

Regelmatig regen en warme temperaturen zorgden ervoor dat de groei van de maïs voorspoedig verliep.

Regelmatige regen en warme temperaturen zorgden voor een vlotte ontwikkeling van de maïs.

De uitzonderlijk zachte winter zorgde ervoor dat het gras kon blijven doorgroeien. Begin april werd er hier en daar al een eerste perceel gemaaid. Het ging hier dan vooral over Italiaans raaigras als voorteelt voor maïs. Omstreeks 20 april konden de eerste weidepercelen gemaaid worden. De week daarna werd er massaal gemaaid. Op een enkele plaats werd het gras zelfs droog geperst. De opbrengsten waren eerder wisselvallig. Waar er tijdig kon bemest worden in het vroege voorjaar, en het gras voldoende vocht ter beschikking had, kon men een normale snede oogsten. Op de droge percelen en waar er laat werd bemest, viel de opbrengst tegen. Hoger gelegen percelen op zandgrond vertoonden zelfs al droogteverschijnselen. Door de schrale droogte viel op begraaide en gemaaide percelen de hergroei praktisch volledig stil.

Van 1 tot 30 april is er geen druppel regen gevallen en daarmee gaat de maand april van 2007 de geschiedenis in als de droogste, warmste en zonnigste aprilmaand ooit.

Belgisch zomerweer

Ook mei startte droog en warm. Na een week kwam er regen, die meer dan welkom was. De gewassen op het veld kwamen opnieuw in groei.

De regen in de tweede week van mei was een zegen, maar luidde wel een typisch Belgische zomer in. Grof gesteld kenden de maanden mei, juni en juli slechts 3 korte periodes van droog weer.

In de periode 20-25 mei namen vooral de landbouwers in de Kempen de kans om de 2^e snede te maaien. In een enkel geval betrof het zelfs al een derde snede. Na een week van licht wisselvallig weer volgde terug een droge week en kon men in de andere streken in Vlaanderen de tweede snede oogsten. Ondanks de onweersdreiging in de eerste week van juni namen sommigen het risico om hooi te maken. Het groeizame weer van de weken voordien zorgde voor een tweede snede met een goede opbrengst.

Vanaf half juni kwamen we in een periode met veel bewolking en regelmatig regen terecht. De weerstations registreerden zelfs enkele dagen neerslaghoeveelheden van meer dan 20L/m².

Een weersverbetering kwam er rond 5 juli. Op enkele dagen na bleef het droog tot omstreeks 20 juli. De temperaturen schommelden rond 20°C, en omstreeks 15 juli kwam de 30°C in zicht. Deze droge periode werd veelal te baat genomen om gras te maaien. Deze maaibeurt kwam in veel gevallen ruim anderhalve maand na de tweede snede. Het resultaat was dan ook een zware snede gras dat reeds te stengelig was voor een hoogwaardige kwaliteit. Sommige percelen waren echter nog te nat om te berijden. Bij het maaien van deze percelen was er duidelijk schade door insporing te zien.

Wachten met maaien tot het perceel voldoende droog was bleek achteraf geen goede optie want na 20 juli kwam er een nieuwe periode van wisselvallig weer.

Het kwakkelweer zette zich door in augustus. Doorgaans kon men spreken van lichte neerslag, maar er werden ook pieken van meer dan 15 l regen per m² genoteerd. Zij die half juli niet de kans namen om te maaien omwille van te natte percelen, bleven in augustus in hetzelfde schuitje zitten. Waar te lang werd gewacht om te maaien was het gras stengelig en van bedenkelijke kwaliteit. Sommige percelen lagen door de vele neerslag fel gelegeerd. Hier en daar zag men zelfs dat er terug gras begon te groeien door het gelegeerde gras.

Wat de maïs betreft, verliep de groei voorspoedig. De maïs kende een zeer snelle groei en sommige percelen vertoonden begin juni zelfs het zogenaamde sigaeffect. Eind juni - begin juli zag men op de vroegst gezaaide percelen de eerste pluimen verschijnen. Nooit eerder kwam de maïs zo vroeg in pluim. Half juli stonden de meeste percelen in bloei. Dit is een week tot 10 dagen vroeger dan normaal.

Op de nattere percelen met plaatselijk structuurproblemen verliep de groei minder voorspoedig. Het teveel water liet hier duidelijk zijn sporen na. De maïs kleurde geel en stond heterogeen. Vaak was er bij deze ijle, kleine planten ook in juli reeds een noodbloei te zien.

Ook een vochtige nazomer

Het wisselvallige weer van augustus bleef in september aanhouden. Regen en droog weer wisselden elkaar af. In oktober kregen we min of meer hetzelfde weerbeeld al waren de droge perioden doorgaans wel wat langer maar wanneer het wel regende viel er meestal meer dan 10L/m² op korte tijd.

In de droge perioden in september en oktober namen de meesten de kans om nog te maaien. Omstreeks 20 oktober werd op vele bedrijven de laatste snede gemaaid. Op sommige percelen maaide men toen de 6^e snede.

Half september werd duidelijk dat niet alleen de overvloedige neerslag oorzaak was van verkleurde, verdroorde maïspercelen. Ook drogere percelen stonden er in de loop van september deels, of zelfs helemaal, verdroogd bij. Een beeld dat we normaal pas in november-december te zien krijgen of wanneer de maïs bevroren is. Oorzaak van deze snelle bruinverkleuring is de bladvlekkenziekte *Helminthosporium*. De vochtige en warme omstandigheden tijdens het late voorjaar en de zomer maakten dat deze schimmel zich snel kon ontwikkelen. Mogelijk is de uitzonderlijk vroege bloei van de maïs ook een reden geweest voor de omvang van de aantasting. Hoofdzakelijk waren het de nattere percelen met een minder goede structuur die het zwaarst waren aangetast. In de praktijk zag men ook dat het ook de maïs op niet-geploegde percelen meer aantasting vertoonde dan op geploegde percelen. Ook bleken sommige rassen gevoeliger te zijn voor *Helminthosporium*aantasting.

Aangezien sterk aangetaste percelen niet verder afrijpen, was zo snel mogelijk hakselen de beste optie om nog meer verliezen te vermijden. De maïs laten staan om te dorsen, zoals sommige landbouwers deden, bleek geen goede optie. De spil van de kolven van aangetaste planten bleek wak en zacht te zijn waardoor het dorsen zeer moeilijk verliep. Op meerdere percelen moest het dorsen dan ook gestaakt worden. Ondanks de uitzonderlijk vroege bloei in 2007 was de oogst doorgaans vrij laat. De afrijping van percelen die niet, of slechts licht aangetast waren door *Helminthosporium*, lag doorgaans een tweetal weken achter ten opzichte van vorige jaren.

Toch verschenen de eerste hakselaars reeds in de eerste helft van september op de velden. Door het wisselvallige zomerweer bleven de koeien meer op stal en slonken de maïsvoorraden snel. Meerdere bedrijven dienden hierdoor reeds in de eerste helft van september wat onrijpe maïs te hakselen.

Vanaf 20 september kwam de oogst van de kuilmaïs in de Kempen volop op gang. In de andere streken in Vlaanderen was dit een tiental dagen later. De opbrengst van de kuilmaïs vertoonde grote verschillen. Percelen die weinig te lijden hadden van de natte zomer en/of *Helminthosporium*, behaalden zeer goede opbrengsten. De natte percelen en de percelen met veel *Helminthosporium* bleven achter in opbrengst. Opmerkelijk was wel dat nog te veel percelen bij een te laag droge stofpercentage werden gehakseld.

Omstreeks 10 oktober ging de korrelmaïs oogst van start. Qua opbrengsten was hier eenzelfde beeld als bij de kuilmaïs. Algemeen bleek ook dat de vochtpercentages hoger lagen. Hier en daar stelde men het dorsen uit in de hoop dat de vochtpercentages zouden dalen. Wachten bleek echter geen goede optie want de vochtgehalten daalden moeizaam en bovendien kreeg de maïs meer te lijden van legeren en kolfverlies.

Regelmatig regen zorgde ervoor dat de nattere percelen niet echt de kans kregen om op te drogen, waardoor ze moeilijk bereikbaar bleven. Hier en daar waren hakselaars op dubbellucht te zien en waren rupsen onder maaidorsers nodig om de maïs van het veld te halen.

Op drogere percelen kuilmaïs kon vlot nog een stoppelbewerking uitgevoerd worden en een grasgroenbemester of rogge ingezaaid worden.

Anders dan voorgaande jaren kregen we vanaf einde oktober enkele perioden met nachtvorst : enkele dagen einde oktober, opnieuw nachtvorst omstreeks 15 november en een derde vorstperiode vanaf 10 december. Gedurende enkele dagen werden minima tot -5°C genoteerd.. En rond 20 december bleef de temperatuur overdag zelfs onder het vriespunt. Deze vroege intrede van de winter maakte dat de groei van de tussenteelten en groenbemesters snel stilviel.

Overvloedige neerslag in augustus, relatief goede opbrengsten van de gewassen en een vroege intrede van nachtvorst in het najaar waren wel gunstig voor goede resultaten in zake nitraatresidu. Voor alle teelten waren de metingen gunstiger dan in 2006. "Eind goed al goed" zou de eindbalans kunnen zijn, wetende dat 2007 al bij al toch geen probleemloos jaar was voor de teelten.